

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ХІМІКО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО КУРСУ «МЕТОДИКА ТА ПСИХОЛОГІЯ ВИКЛАДАННЯ
ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН»
ДЛЯ МАГІСТРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ
«ХІМІЧНА ІНЖЕНЕРІЯ»

Затверджено
на засіданні кафедри філософії
Протокол № 9 від 23.06.2014

Методичні вказівки до курсу «Методика та психологія викладання фахових дисциплін» для магістрів спеціальностей «хімічна інженерія» / Укл.: Мягких В.Б., Продайко В.М. – Д.: ДВНЗ УДХТУ, 2015. – 14 с.

Укладачі: В.Б. Мягких, канд. соц. наук
В.М. Продайко

Відповідальний за випуск А.Г. Чичков канд. філос. наук

Навчальне видання

Методичні вказівки до курсу
«Методика та психологія викладання фахових дисциплін»
для магістрів спеціальностей «хімічна інженерія»

Укладачі: МЯГКИХ Вероніка Борисівна
ПРОДАЙКО Віктор Миколайович

Редактор Л.М. Тонкошкур
Коректор В.П. Синицька

Підписано до друку 07.05.15. Формат 60×84 1/16. Папір ксерокс. Друк різнограф.
Умов. друк. арк. 0,64. Обл.-вид. арк. 0,71. Тираж 100 прим. Зам. № 115.
Свідоцтво ДК № 303 від 27.12.2000.

ДВНЗ УДХТУ, 49005, м. Дніпропетровськ, 5, просп. Гагаріна, 8

Видавничо-поліграфічний комплекс ІнКомЦентру

ВСТУП

Ніколи раніше вища освіта не змінювалася так швидко і глибоко, як в останні десятиріччя. Якщо у розвинутих країнах найбільш істотним було її суттєве розширення та утворення великої кількості нових університетів, ніж за всі попередні сторіччя, то в новоутворених державах здобуття незалежності супроводжувалося створенням національних систем освіти, орієнтованих на їхні потреби.

Немає жодних сумнівів у тому, що вища школа у світовому обсязі продовжуватиме розширюватися, зростатиме кількість і різноманітність ВЗО, чисельність їхнього контингенту, вдосконалюватиметься весь комплекс навчальних програм, дисциплін і спеціальностей.

У системі виробничих відносин, що складаються з приводу навчання, передачі та засвоєння знань, найбільш відповідальним моментом є цільова спрямованість та організаційне забезпечення викладацької праці відповідно до вимог системи законів, що обумовлюють формування суспільних та специфічних відносин, які відтворюють викладацькі здібності до неї. Деякою мірою можливість з'ясування своїх дій з вимогами цих законів у галузі освіти взагалі і особливо для підготовки магістрів дає нам така дисципліна, як «Методика та психологія викладання базових дисциплін у вищій школі». За своїм змістом методика викладання у ВЗО як наука має доволі поважну історію, започатковані методологічні засади та творчі підходи до їх реалізації. Функції, форми, засоби організації праці викладачів зі студентами підтверджені теоретичним та практичним багатотисячним досвідом.

Як і всі інші дисципліни, «Методика та психологія викладання базових дисциплін у вищій школі» може стати безпосередньо важливою лише у тому разі, коли її висновки та положення стануть здобутком тих, хто забезпечує процес навчання, в першу чергу – майбутніх викладачів, а зараз – магістрів, у такому обсязі і за таким змістом, який необхідний та має задовольнити потреби на майбутнє.

Кінцевою метою вивчення методики та викладання у вищій школі є забезпечення майбутніх викладачів знаннями конкретних методів, форм і засобів організації навчального, наукового та виховного процесів у вищій школі.

Відповідно до вдосконалення методики викладання у вищій школі в процесі викладання передбачається вирішення таких завдань:

- створити умови для виявлення та розвитку здібностей студентів до викладацької праці;
- надати основні положення з базових питань та принципів методики викладання до рівня, що забезпечує можливість самостійної розробки методичних вказівок, робочих програм, тематичних планів вивчення дисциплін;
- ознайомити студентів (слухачів) з передовим педагогічним досвідом, новими методами викладання та умовами їх свідомого застосування у своїй подальшій роботі.

Вирішення вищезазначених завдань передбачає засвоєння цілої низки законів або стійких причинно-наслідкових зв'язків, що обумовлюють відтворення суспільної форми існування методики та можливості передачі знань про ці закони від покоління до покоління за допомогою освіти.

Дисципліна «Методика та психологія викладання базових дисциплін у вищій школі» має своїм предметом шлях до методичної майстерності засвоєння та вдосконалення досвіду самостійної розробки та пристосування педагогічних, методичних і дидактичних знань, умінь та навичок до можливостей їх ефективної передачі.

Опановуючи курс, студенти освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» зі спеціальності «Хімічна інженерія» повинні засвоїти базові знання за такою проблематикою:

- головні положення методики викладання у вищій школі, сутність, функції та значення її у досягненні головної мети у навчально-виховному процесі;

- принципи організації праці педагогів і студентів у навчально-виховному процесі;

- форми, заходи та методи викладання дисципліни «Методика та психологія викладання базових дисциплін у вищій школі»;

- методи активізації процесу навчання та напрямки самостійного їх вдосконалення.

- У результаті вивчення методики та викладання у вищій школі магістри спеціальностей «Хімічна інженерія» повинні вміти:

- працювати з інформацією та студентською аудиторією;

- моделювати інформаційну вибірку відповідно до мети викладання конкретної дисципліни;

- самостійно визначати методи і завдання індивідуального вдосконалення викладання;

- враховувати особисті професійні інтереси для знаходження виходу з конкретних ситуацій;

- складати структурно-логічний план навчання з обраної дисципліни та методичні рекомендації щодо його виконання;

- опанувати досвід викладання хімічних дисциплін, вдосконалювати його та застосовувати у відповідних умовах.

«Методика та психологія викладання базових дисциплін у вищій школі» має міждисциплінарні зв'язки з такими дисциплінами, як «Психологія», «Соціологія», «Культурологія», «Етика», «Естетика», «Дидактика» та ін.

Основними формами проведення занять з дисципліни «Методика та психологія викладання базових дисциплін у вищій школі» є: лекції, семінарські заняття та самостійна робота студентів.

Саме на підставі вищезазначеного основною метою написання цих методичних вказівок є розробка конкретних завдань для організації самостійної роботи студентів і проведення семінарських занять за основними темами дисципліни. Такий підхід дозволяє більш глибоко опанувати дисципліну,

придбати відповідні знання, уміння та навички, необхідні студентам-магістрам вищої школи.

ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. СОЦІАЛЬНО-ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

1. Завдання педагогіки та психології вищої школи.
2. Стан, проблеми та тенденції змін сучасної вищої освіти.
3. Вища освіта в Україні та у світі: проблема цілей та їх реалізації.
4. Сучасне світове студентство.
5. Механізм фінансування вищої освіти.
6. Психологічні особливості студентства.
7. Адаптація студентів до навчання у вищому навчальному закладі.
8. Сутність виховання студентів.
9. Комплексний підхід щодо виховання студентів ВЗО.
10. Колективізм як аспект виховання.
11. Поняття самовиховання студентів.
12. Викладацький склад сучасної вищої школи.

Тема 2. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Загальні поняття навчання.
2. Навчання як діяльність.
3. Мотивація учбової ситуації.
4. Структура навчання, види навчальних і учбових дій.
5. Сприйняття у навчанні.
6. Навчання навичкам.
7. Навчання мисленню і заучуванню.
8. Фактори заучування. Увага та установка.
9. Організація заучування.

Тема 3. ЗМІСТ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ НАВЧАННЯ У ВЗО

1. Роль і місце лекції у вищому навчальному закладі.
2. Методичний аспект розробки та проведення лекції.
3. Оцінка якості лекції.
4. Практичні заняття у вищій школі.
5. Семінарські заняття у вищій школі.
6. Лабораторні роботи.
7. Самостійна робота студентів.
8. Виробнича та переддипломна практика.
9. Курсова робота.
10. Дипломна робота.

11. Організація наукових досліджень у вищій школі.
12. Порівняння досвіду застосування інформаційних технологій навчання.

Тема 4. СУЧАСНІ МЕТОДИ ТА ФОРМИ НАВЧАННЯ У ВЗО

1. Поняття активізації навчальної діяльності студентів.
2. Групові форми навчальної роботи як фактор інтенсифікації навчання.
3. Поняття про ділові навчальні ігри та принципи їх організації.
4. Проблемне навчання у вищому навчальному закладі.
5. Програмоване навчання та застосування технічних засобів, комп'ютера та інформаційних технологій у навчальному процесі.
6. Сутність та структура педагогічного спілкування.
7. Особливості педагогічного спілкування у вищому навчальному закладі.
8. Шляхи оволодіння педагогічним спілкуванням.
9. Особистість викладача як фактор ефективності педагогічного спілкування.
10. Фактор об'єктивності у педагогічному спілкуванні.

Тема 5. ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК У ВИЩІЙ ШКОЛІ

1. Поняття педагогічного контролю.
2. Форми педагогічного контролю.
3. Оцінювання знань.
4. Педагогічне вимірювання.
5. Знання і здібності студентів у контексті педагогічного контролю.
6. Сучасні методологічні підходи до вимірювання та оцінювання рівня знань.
7. Види контролю рівня знань та державної інспекції.
8. Стандартизація – загальносвітова тенденція розвитку освіти

ПЛАНІ ЛЕКЦІЙ

Тема 1. СОЦІАЛЬНО-ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Лекція 1

План

1. Завдання педагогіки та психології вищої школи.
2. Стан, проблеми та тенденції змін сучасної вищої школи.
3. Вища освіта в Україні та у світі.
4. Сучасне світове студентство.
5. Механізм фінансування вищої освіти.

Лекція 2

План

1. Психологічні особливості студентства.
2. Адаптація студентів до навчання у вищому навчальному закладі.
3. Сутність виховання студентів.
4. Викладацький склад сучасної вищої школи.

Тема 2. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Лекція 1

План

1. Загальні поняття навчання.
2. Навчання як діяльність.
3. Мотивація учбової ситуації.
4. Структура навчання, види навчальних і учбових дій.
5. Сприйняття у навчанні.
6. Навчання мисленню, заучуванню, навичкам.
7. Фактори заучування, організація заучування. Увага та установка.

Тема 3. ЗМІСТ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ НАВЧАННЯ У ВЗО

Лекція 1

План

1. Роль і місце лекції у вищому навчальному закладі.
2. Методичний аспект розробки та проведення лекції.
3. Оцінка якості лекції.
4. Практичні заняття у вищій школі.
5. Семінарські заняття у вищій школі.
6. Лабораторні роботи у вищій школі.

Лекція 2

План

1. Виробнича та переддипломна практика.
2. Курсова робота.
3. Дипломна робота.
4. Організація наукових досліджень у вищій школі.
5. Порівняння досвіду застосування інформаційних технологій навчання.

Тема 4. СУЧАСНІ МЕТОДИ ТА ФОРМИ НАВЧАННЯ У ВЗО

Лекція 1

План

1. Поняття активізації навчальної діяльності студентів.
2. Групові форми навчальної роботи як фактор інтенсифікації навчання.
3. Поняття про ділові навчальні ігри та принципи їх організації.
4. Проблемне навчання у вищому навчальному закладі.
5. Програмоване навчання та застосування технічних засобів, комп'ютера та інформаційних технологій у навчальному процесі.
6. Сутність та структура педагогічного спілкування.

Тема 5. ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Лекція 1

План

1. Поняття педагогічного контролю.
2. Форми педагогічного контролю.
3. Оцінювання знань.
4. Педагогічне вимірювання.
5. Знання і здібності студентів у контексті педагогічного контролю.
6. Сучасні методологічні підходи до вимірювання та оцінювання рівня знань.
7. Види контролю рівня знань та державної інспекції.
8. Стандартизація – загальносвітова тенденція розвитку освіти.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. СОЦІАЛЬНО-ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

План

1. Сутність та основні категорії педагогіки.
2. Основні етапи розвитку української школи та педагогіки.
3. Цілі сучасної вищої освіти в Україні.
4. Комплексний підхід щодо виховання студентів ВЗО.
5. Соціально-економічні проблеми реформування вищої школи в Україні.

Тема 2. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

План

1. Сучасні психологічні теорії особистості та їх застосування у вищій школі.
2. Поняття системи навчання та її зміст.
3. Значення Державних стандартів та навчальних програм.
4. Принципи навчання у сучасній вищій школі.
5. Критерії педагогічних інновацій.

Тема 3. ЗМІСТ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ НАВЧАННЯ У ВЗО

План

1. Форми навчального процесу у вищому навчальному закладі.
2. Практична підготовка студентів у сучасних ВЗО.
3. Організаційні форми дистанційного навчання: переваги та недоліки.
4. Освітньо-професійні рівні навчання у сучасній вищій школі.
5. Порівняльна характеристика традиційних і сучасних форм навчального процесу у вищому навчальному закладі.

Тема 4. СУЧАСНІ МЕТОДИ ТА ФОРМИ НАВЧАННЯ У ВЗО

План

1. Особливості педагогічного спілкування у вищому навчальному закладі.
2. Шляхи оволодіння педагогічним спілкуванням.
3. Особистість викладача як фактор ефективності педагогічного спілкування.
4. Фактор об'єктивності у педагогічному спілкуванні.

Тема 5. ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК У ВИЩІЙ ШКОЛІ

План

1. Сутність контролю та оцінювання знань.
2. Дидактичні вимоги щодо оцінювання знань.
3. Методи контролю знань.
4. Сутність самоконтролю та самооцінювання.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. СОЦІАЛЬНО-ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Питання

1. Історичні основи розвитку педагогіки.
2. Українська педагогічна думка в ХІХ–ХХ ст.
3. Колективізм як аспект виховання.
4. Поняття самовиховання студентів.

Теми рефератів

1. Життя та педагогічний досвід Яна Амоса Коменського.
2. Заслуги Антона Макаренка у розвитку вітчизняної педагогіки.
3. Педагогічні погляди Шарля Фур'є.
4. Школа та педагогічна думка в Європі в епоху Відродження та Реформації.
5. Українська народна педагогіка, її традиції.

Тема 2. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Питання

1. Визначення головної мети в педагогічному процесі.
2. Основні етапи підготовки викладача до заняття.
3. Особливості навчання педагогічним наукам.
4. Організаційні аспекти процесу сприйняття.

Теми рефератів

1. Мотивація навчання та методи його стимулювання.
2. Практика використання різних методів навчання у педагогічному процесі.
3. Підручник як основний засіб навчання.
4. Засоби інтенсифікації навчального процесу: вимоги до створення і порядок використання.

Тема 3. ЗМІСТ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ НАВЧАННЯ У ВЗО

Питання

1. Техніка конспектування лекцій.
2. Техніка записування слів і словосполучень при написанні (конспектуванні) лекцій.
3. Індивідуалізація здібностей щодо конспектування та заучування лекцій.

Теми рефератів

1. Проблемна лекція: її підготовка та використання у процесі навчання.
2. Методика підготовки та проведення семінарських занять.
3. Організація самостійної роботи студентів.
4. Опорно-логічний конспект лекцій, його розробка і використання.

Тема 4. СУЧАСНІ МЕТОДИ ТА ФОРМИ НАВЧАННЯ У ВЗО

Питання

1. Поняття групи, види груп, фази їх розвитку.
2. Сутність, цілі, переваги та види активних методів навчання.
3. Дидактичні та ділові ігри.
4. Моделі педагогічного спілкування.
5. Стереотипи у спілкуванні викладачів зі студентами.

Теми рефератів

1. Проблемне навчання: джерела, сутність, перспективи.
2. Ділова та рольова гра: порівняльна характеристика.
3. Сучасний педагог вищої школи – педагог-дослідник.
4. Жіноче лідерство як феномен розвитку групи.
5. Педагогічне спілкування при віртуальному навчанні.
6. Бар'єри у спілкуванні викладачів зі студентами.

Тема 5. ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Питання

1. Знання та здібності студентів у контексті педагогічного контролю.
2. Сучасні методологічні аспекти вимірювання та оцінювання рівня знань.
3. Якість рівня знань – головний критерій здібності студентів.
4. Обґрунтування оцінки знань студентів.

Теми рефератів

1. Технології діагностики знань студентів.
2. Нові форми проведення заліків та іспитів.
3. Навчальні і контролюючі тести: порядок підготовки, вибір форми, умови використання.
4. Колоквіум як форма контролю знань.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Завдання педагогіки і психології вищої школи.
2. Стан, проблеми та тенденції змін сучасної вищої освіти.
3. Вища освіта в Україні та у світі: проблема цілей і їх реалізації.
4. Світове студентство: склад, діяльність, ринок праці.
5. Механізм фінансування вищої освіти.
6. Психологічні особливості студентства.
7. Адаптація студентів до навчання у вищому навчальному закладі.
8. Сутність виховання студентів.
9. Комплексний підхід до виховання студентів ВЗО.
10. Колективізм як аспект виховання.
11. Поняття самовиховання студентів.
12. Викладацький склад сучасної вищої школи.

13. Роль і місце лекції у вищому навчальному закладі.
14. Методичний аспект розробки та проведення лекції.
15. Оцінка якості лекції.
16. Практичні заняття у вищій школі.
17. Семінарські заняття у вищій школі.
18. Лабораторні роботи.
19. Самостійна робота студентів.
20. Виробнича та переддипломна практика.
21. Курсова робота.
22. Дипломна робота.
23. Організація наукових досліджень у вищій школі.
24. Порівняння досвіду застосування інформаційних технологій навчання.
25. Загальні поняття навчання.
26. Навчання як діяльність.
27. Мотивація учбової ситуації.
28. Структура навчання, види навчальних і учбових дій.
29. Сприйняття у навчанні.
30. Навчання навичкам.
31. Навчання мисленню і заучуванню.
32. Фактори заучування. Увага та установка.
33. Організація заучування.
34. Поняття активізації навчальної діяльності студентів.
35. Інтенсивне навчання іноземним мовам.
36. Поняття про ділові навчальні ігри та принципи їх організації.
37. Проблемне навчання у вищому навчальному закладі.
38. Програмоване навчання та застосування технічних засобів, ПК та системи Інтернет.
39. Інформаційні технічні засоби.
40. Сутність та структура педагогічного спілкування.
41. Особливості педагогічного спілкування у вищому навчальному закладі.
42. Шляхи оволодіння педагогічним спілкуванням.
43. Особистість викладача як фактор ефективності педагогічного спілкування.
44. Фактор об'єктивності у педагогічному спілкуванні.
45. Поняття педагогічного контролю.
46. Форми педагогічного контролю.
47. Оцінювання знань.
48. Педагогічне вимірювання.
49. Знання і здібності студентів у контексті педагогічного контролю.
50. Сучасні методологічні підходи до вимірювання та оцінювання рівня знань.
51. Види контролю рівня знань та державної інспекції.
53. Стандартизація – загальноосвітня тенденція розвитку освіти.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Активные методы обучения в учебном процессе : учеб. изд. / Отв. за вып. А.В. Васильев. – Сумы: СГУ, 1994. – 27 с.
2. Активные методы обучения в учебном процессе: учебн. изд. Ч.2 / Отв. за вып. А.В. Васильев. – Сумы: СГУ, 1994. – 13 с.
3. Артемова Л.В. Педагогіка і методика вищої школи: інтерактивні технології в курсах навчальних дисциплін [Текст]: навч.-метод. посіб. / Л.В. Артемова. – К.: Кондор, 2008. – 272 с.
4. Білан Л.Л. Методика викладання у вищій аграрній школі: Навчальний посібник / Л.Л. Білан – Ніжин: ПП Лисенко, 2010. – 299 с.
5. Білоус В.Т. Основи організації та методики викладання у вищій школі: Навчально-методичний посібник / В.Т. Білоус, Л.І. Горюнова, А.В. Цимбалюк, С.Я. Цимбалюк. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2001. – 146 с.
6. Волкова Н. П. Педагогіка [Текст]: навч. посіб. / Н. П. Волкова. – 3-тє вид., стереотип. – К.: Академвидав, 2009.
7. Еш С. Методика викладання у вищому навчальному закладі [Текст] / С. Еш // Вища школа. – 2010. – № 11. – С. 94-108.
8. Кордон В. Нетрадиційні форми й методи проведення занять – шлях до успіху: сучасна педагогіка має значний арсенал новітніх технологій навчання, які останнім часом все більше і ширше використовуються під час організації навчального процесу [Текст] / В. Кордон, В. Костецька // Освіта. Технікуми. Коледжі. – 2009. – № 2. – С. 4-5.
9. Кудіна В.В. Педагогіка вищої школи / В.В. Кудіна, М.І. Соловей, Є.С. Спіцин. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К.: Ленвіт, 2007. – 194 с.
10. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи (+Авторизований доступ) [Текст]: навч. посіб. / А. І. Кузьмінський. – 2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2011. – 486 с.
11. Лозниця В.С. Психологія і педагогіка: основні положення [Текст]: навч. пос. / В.С. Лозниця. – К. : ЕксОб, 2001. – 304 с.
12. Мартиненко С.М. Загальна педагогіка (Авторизований доступ) [Текст]: Навч. посіб. / С.М. Мартиненко, Л.Л. Хоружа. – К.: МАУП, 2002. – 176 с.
13. Методичні рекомендації щодо структури, змісту та обсягів підручників і навчальних посібників для вищих навч. закладів і порядок надання навчальній літературі грифів Міністерства освіти і науки України [Текст] / Відпов. за вип. Кривошея А.Н. – К.: Знання, 2008. – 16 с.
14. Михайлин І.Л. Журналістська освіта і наука: підручник / І.Л. Михайлин. – Суми: Університетська книга, 2009. – 336 с.
15. Михайличенко О.В. Методика викладання суспільних дисциплін у вищій школі: навчальний посібник / О.В. Михайличенко. – Суми: СумДПУ, 2009. – 122 с.
16. Мойсеюк Н. Педагогіка [Текст]: навч. посіб. / Н. Мойсеюк. – 5-е вид., доп. і перероб. – К.: ВАТ Білоцерківська книжкова фабрика, 2007. – 656 с.

17. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі [Текст]: Навчальний посібник / В.М. Нагаєв. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 232 с.
18. Орлова І. Педагогіка в інформаційному суспільстві [Текст] / І. Орлова // Освіта України. – 2008. – № 15. – 22 лютого. – С.4.
19. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи (+Авторизований доступ) [Текст]: навч. посіб. / В.Л. Ортинський. – К.: ЦУЛ, 2009. – 472 с.
20. Пальчевський С.С. Педагогіка [Текст]: навч. посіб. / С.С. Пальчевський. – К.: Каравела, 2007. – 576 с.
21. Педагогіка вищої школи [Текст]: Навчальний посібник / З.Н. Курлянд. – 3-є вид., перероб., доп. – К.: Знання, 2007. – 495 с.
22. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / З.Н. Курлянд, Р.І. Хмелюк, А.В. Семенова та ін.; За ред. З.Н. Курлянд. – К.: Знання, 2005. – 399 с.
23. Пермяков О.А. Педагогіка [Текст]: навч. посіб. / О.А. Пермяков, В.В. Морозов. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2010. – 171 с.
24. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи [Текст]: навч. посіб. / Т.І. Туркот. – К.: Кондор, 2011.
25. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи [Текст]: навч. посіб. / М.М. Фіцула. – 2-ге вид., доп. – К.: Академвидав, 2010.
26. Ягупов В.В. Педагогіка [Текст]: навч. посіб. / В.В. Ягупов. – К.: Либідь, 2003. – 560 с.

Додаткова література

1. Коменский Я.А. Великая дидактика: Педагогическое наследие / Сост.: В.М. Клари, А.Н. Дисуринский. – М.: Педагогика, 1989. – 166 с.
2. Ковальчук Г.О. Активізація навчання в економічній освіті. – К.: КНЕУ, 1999. – 128 с.
3. Корсак К.В. Світова вища освіта (Порівняння і визначення закордонної кваліфікації і дипломів). – К.: МАУП-МКА, 1997. – 208 с.
4. Коротяев Б.И., Андросюк В.Н., Семеренко П.П. Проблемы формирования интеллектуально-творческого потенциала студента в процессе преподавания учебных дисциплин. Всесоюзная научно-методическая конференция «Методика преподавания учебных дисциплин!». – Тернополь, 1990. – 116 с.
5. Інтерактивні методи навчання у підготовці спеціалістів для банківської системи України. Збірник наукових праць. – Суми-Харків: ВВП «Мрія-1» ЛТД, 2001. – 218 с.
6. Огнев'юк В.О., Фурман А.В. Принципи модульності в історії освіти. – Ч.1. – УШКККО МО України. – К., 1995. – 85 с.
7. Педагогика высшей школы: Учеб.-метод. пособие. – Казань: Изд. Казанского ун-та, 1995. – 185 с.
8. Сучасні системи вищої освіти: Порівняння для України / За заг. ред. В. Зубка. – К.: Видавничий дім «КМ Academia», 1997. – 290 с.